

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta/diplomantky:	Michael Svoboda
Téma práce:	Leniency program jako spravedlivý nástroj soutěžního práva EU
Rozsah práce:	169 043 znaků včetně mezer
Datum odevzdání práce:	26. 6. 2022

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma DP je v rámci soutěžního práva nesporně aktuální, protože tzv. leniency program jako nástroj odhalování a prokazování protisoutěžních dohod je – jak ukazuje i sama posuzovaná práce – zejména na úrovni EU mimořádně využívanou alternativou ke klasickému sankčnímu řízení a současně je i po více než dvaceti letech fungování vystaven četným otázkám a výzvám. Mezi ně patří i jeho soulad s neustále zesilující ochranou základních práv účastníků řízení o porušení soutěžního práva. Problematika souladu postupu aplikace čl. 101 a 102 SFEU Evropskou komisí se základními právy garantovanými v EU i podnikům coby účastníkům řízení je dnes tudíž poměrně častým námětem odborných pojednání a polemik. Z tohoto úhlu pohledu není téma DP naprosto nové či nečekané, ovšem zcela určitě jde o téma nevyčerpané a teoreticky i prakticky významné. Proto jde o dobrou volbu pro DP, případně i pro práce dalších kvalifikačních stupňů.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma DP je velmi dobře vymezeno co se týče jeho jasného a relativně úzce zacíleného zaměření. Nezabývá se leniency programem obecně, nevěnuje se jeho morálním či politicko-ekonomickým aspektům, ani nesměřuje k celkovému posouzení souladu vynucování soutěžního práva EU se základními právy. Pohlíží na parametry leniency programu Evropské komise prizmatem nejdůležitějších práv a zásad, jimž by se v právním státě mělo podřizovat řízení, ve kterém je rozhodováno o právech a povinnostech soukromých osob a u něhož se v EU implicitně (nikoliv zatím explicitně) uznává, že je řízením trestní povahy. I takto vymezené téma však vyžaduje znalosti z více oborů práva – soutěžního, správního, trestního, ústavního, a to včetně rozsáhlé judikatury jak SDEU, tak i ESLP. Současně jde o téma rozprostřené mezi teorií a praxí, protože soulad či nesoulad pravidel leniency programu se základními právy chránícími účastníky řízení je na jedné straně teoretickou otázkou rovnováhy celospolečenského zájmu na efektivitě boje s kartelovými dohodami s celospolečenským zájmem na adekvátní ochraně základních práv a zajištění spravedlivého procesu. Na straně druhé jde o otázku velkého praktického významu, protože reálná efektivita i právní „čistota“ leniency programu jsou důležité pro podniky, pro veřejnou moc i pro příjemce benefitů z fungující hospodářské soutěže, tedy pro odběratele, spotřebitele a v důsledku pro celé hospodářství a společnost.

3. Formální a systematické členění práce

Díky jasnému vymezení cíle práce a jejích výzkumných otázek se autorovi podařilo obsah práce rozčlenit do přehledné struktury. Práce má vlastně jen dvě obsahové kapitoly plus Úvod a Závěr. První kapitola je uvedením čtenáře do problematiky leniency programů. Druhá kapitola je vlastním jádrem a také přínosem práce, protože v ní se ve čtyřech sub-kapitolách podrobuje leniency program zkoumání z hlediska toho, zda a nakolik naplňuje požadavky zásad proporcionality, právní jistoty, rovného zacházení a spravedlivého procesu. Na jednu stranu je zřejmé, že autor udělal vlastní výběr zásad a na ně navázaných potenciálních problémů leniency

programu, kterým se chtěl věnovat – a práce se v důsledku toho zaměřuje na pouze částečný, nevyčerpávající výsek reality. Struktura práce z tohoto důvodu odráží více volbu autora než nějakou odhalenou vnitřní logiku komplexní problematiky. Je však třeba uznat, že vzhledem k obvyklému rozsahu diplomové práce i k času, který zpravidla připadá na její zpracování, je zejména v případě témat s výrazným teoretickým přesahem vždy nutno volit, aby bylo možné se na omezeném prostoru něčemu do hloubky věnovat. Ačkoliv tedy struktura práce mohla být odůvodněně více či méně odlišná, výběr autora ohledně toho, co do práce zahrne, v jakém pořadí a rozsahu, rozhodně nebyl chybný, protože jednoznačně dává smysl, je logicky obhájitelný a dobře vede čtenáře skrze zkoumanou problematiku.

Po formální stránce je práce sepsána odborným a přitom dostatečně srozumitelným jazykem, bez rušivých překlepů a chyb, úprava textu je přehledná a pečlivě provedená. Práce má všechny požadované součásti: obsah, seznam zkratek, použité literatury, abstrakt.

4. Vyjádření k práci

Práci hodnotím jak velmi zdařilou a přínosnou z následujících důvodů:

Autor provedl sice dílčí ale velmi zajímavou, vyváženou a originální analýzu leniency programu z hlediska jeho souladu či nesouladu s vybranými základními zásadami či právy, těch podniků, které se ucházejí o přiznání výhod z něj plynoucích. Vycházel přitom z rozsáhlého studia zejména judikatury, ale i sekundárních pramenů, o čemž svědčí nejen jejich seznam na konci práce, ale i 272 odkazů pod čarou na 65 stranách textu. Z textu práce, zejména pak z autorovy argumentace, je jasné, že se v problematice dobře orientuje, že je schopen analyticky proniknout do jejích právně-teoretických i aplikačně-praktických problémů. Důkazem toho jsou velmi specifické a současně realistické návrhy *de lege ferenda*, které by mohly napomoci zejména právní jistotě účastníků leniency programu, aniž by snížily (díky jeho posílené atraktivitě možná naopak zvýšily) jeho efektivitu.

Samostatným kladem práce je skutečnost, že vysvětlení, která autor podává, jsou pro čtenáře velmi přístupná, srozumitelná, že text práce čtenáře dobře vede k hlavním argumentům a závěrům autora. Napomáhá tomu kvalitně zpracovaný Úvod a Závěr a neméně také dílčí závěry sub-kapitol 2.3 – 2.5. Autor velmi dobře odhalil, popsal a vyhodnotil „úzká místa“ leniency programu vyplývající z nevyhnutelné vnitřní tenze způsobené tím, že jen určitý prvek nejistoty může vést podniky k tomu, aby se předháněly v tom, kdo z nich Komisi první osloví, nabídne své přiznání a důkazy o proti-zákonném chování. Žadatelé o leniency by si navíc měli být vědomi, že svým dobrovolným přiznáním se stávají účastíky řízení z vlastní vůle a v stupují do něj ne jako důvodně podezřelí z protizákonného jednání, ale *de facto* jako kajícíci, kteří přispěchali projevit účinnou lítost a požádat o uznání polehčujících okolností. Z toho nevyhnutelně plynou jisté odlišnosti v postavení žadatelů o leniency od ostatních účastníků řízení a přiměřená aplikace procesních zásad stanovených na jejich ochranu tomu musí odpovídat. Tyto zvláštnosti spojené s leniency autor velmi pěkně vystihl a využil ve své argumentaci.

Posuzovaná práce je v rozsahu, který se jí autor rozhodl dát, tedy jednoznačně hodna chvály a uznání. Současně by si měl být autor vědom toho, co již bylo naznačeno výše: svou volbou vyňal z komplexní reality jeden její kousek a na něm provedl svou kvalifikovanou analýzu. Problematika efektivit a zákonnosti leniency programu je však natolik komplexní, že její postižení v širších souvislostech, které jsou v posuzované práci jen naznačeny, by zasluhovalo rozsáhlejší práci, jejíž závěry by pak mohly být hlubší a všestrannější. Jde o otázku souhry či nesouhry leniency u Evropské komise a národních soutěžních úřadů, vzájemného ovlivňování veřejnoprávní a soukromoprávní cesty vynucování soutěžního práva, resp. odpovědnosti za jeho porušení,

dále otázku práv nikoli jen přímých účastníků leniency programů, ale i těch podniků, které se jich neúčastní nebo z nich odstoupí, práv poškozených – potenciálních žalobců o náhradu škody, a v neposlední řadě i otázku možného zneužívání „lidskoprávně perfektního“ leniency programu podniky-recidivisty, případně podniky žádajícími o výhodu leniency po dohodě s dalšími účastíky kartelu apod.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	ANO
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Samostatná práce bez problému s plagiátorstvím.
Logická stavba práce	ANO
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	NA VELMI DOBRÉ ÚROVNI
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	NA VELMI DOBRÉ ÚROVNI
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	NA VELMI DOBRÉ ÚROVNI
Jazyková a stylistická úroveň	NA VELMI DOBRÉ ÚROVNI

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	ANO
Navržený klasifikační stupeň	VÝBORNĚ

Otázky pro obhajobu:

Na několika místech práce zdůrazňujete hodnoty vyšší právní jistoty, rovnosti účastníků atd. jako výrazné vzpruhy pro atraktivitu a efektivitu leniency programu. Je ovšem efektivita leniency programu to samé, co efektivita ochrany hospodářské soutěže? Nejsou případná vyšší atraktivita leniency a jistota, které by se žadatelé o něj těšili, opakem preventivního odstrašení od páchání přestupků proti soutěži? Lze vycházet z podobnosti mezi tím, jak projevují účinnost lítost a spolupracují se spravedlností fyzické osoby a tím, jak podniky využívají program leniency?

V Praze, dne 11. 7. 2022

Václav Šmejkal

doc. JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.
vedoucí diplomové práce